Хрущев кирока о реставр. оолмолтока или Пушкина Ойдоо періодика

Барыа дойдулар пролетарийдара, х олбокуҥ!

САРДАҤА

ССКП Өлөҥөөк оройуонунаабы комитетын уонна үлэһитэр депутаттарын оройуоннаабы Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Таҥсара 7-е сыла

№ 70 (670)
Атырдьах ыйын 30 күнэ 1960 сыл.
ОПТУОРУГУНУК

Сыаната 10 харчы

Үөрэх—саҥуола уонна учуутал үлэтин сорҕото эрэ буолар, ол гынан баран саамай суолталаах уонна бастакы уочараттаах сорҕото. Ол эрээри аҥардас үөрэх диэн кыра. Уопсай туһаҕа үөрэнээччилэргэ үлэлиир дьоҕуру иҥэрбэккэ эрэ үөрэтии үрдүк мораллаах, коммунистическай психологиялаах уонна майгыннаах саҥа киһини иитиини хааччыйыан сатаммат. Маннык майгы үлэҕэ, дьыалаҕа, киһи туттуутугар - хаптыытыгар үөскүүр.

Н. С. Хрущев.

Ойуун үөрэх дьыла саҕаланар

Биһиги оройуоммут оскуолаларыгар өйүүн—балаҕан ыйын 1 күнүгэр 1960—1961 сс. үөрэх сыла саҕаланыаҕа. Оройуон төрөппүттэрэ, үөрэнээччилэрэ уонна общественноһа саҥа үөрэх дьыла аһыллыытын бырааһынныык курдук үөрүүнэн көрсүөхтэрэ.

Саҥа үөрэх дьылыгар кирпээри туран, аастыт сыллааҕы үөрэх - иитии үлэтигэр сорох түмүктэри бэлиэтиир наадалаах. Былырыныгы үөрэх дьылыгар саҥа программанан начаалынай уонна 5-с кылаастар үөрэнилэр.

Үөрэнээччилэр үөрэҕи билиилэрэ начаалынай оскуолаларга: Далдыҥга—100 бырыһыан (сэбиэдиссэй Соболева), Эйиккэ—96,3 бырыһыан (сэбиэдиссэй Захаров), Кирбэйгэ—93,3 бырыһыан (сэбиэдиссэй Николаев) буолла.

Орто оскуола (директор Жирков) эмиэ үөрэҕи билии хаачыстыбатын урукку сыллардаабар туһарда. Оройуон үрдүнэн үөрэҕи билии 82,6 бырыһыанна тэҥнэстэ.

Үчүгэйдик үлэлээбит учууталлар, кылаас салайааччыларын ахсаана эмиэ өлбөөтө. Холобур, Голиков Н. П. (VI „а“ кылаас), Басова Г. А. (начаалынай кылаас), Тоневицкая К. Т., Лебедев Д. И., Кондратьев А. А., Бястинова М. И. о. д. а.

Орто оскуолаҕа быйыл иитии аҥылык, самообслуживание, практическай үлэлэр хаһаанныытаабар да тэрээһиннээх буолуулара ситиһилиннэ. Сайын интернатка олорбут 30 оҕо 10-ча тыһыынча кирпииччэни үктээннэр оройуоннга көмөлөстүлэр.

Ол эрээри аастыт үөрэх сылыгар кэккэ бөдөҥ итэҕэстэр таһаарыллыыттара. Оройуон үрдүнэн 17 оҕо, ити иһиттэн орто оскуолаҕа үөрэммит 12 оҕо үөрэхтэриттэн уһуллуулара тулуйуллубат алҕаһынан буолар. Төрөппүттэри кытта үлэ мөлтөх, учууталлар Акимов В. Р., Кнуль Н. Б. уонна Казаченко Г. Н. кылаас таһынаабы үлэлэри ыыппатылар.

Учууталлар Соколов А. Г., Казаченко Г. Н., Романова М. П. о. д. а. уруогу мөлтөхтүк, оннооҕор уруогу эрдэттэн оҥоһуллубут былаана суох ыыталлар.

Ити этиллэр бөдөҥ итэҕэстэр оройуоннаабы үөрэх салаата, методкабинет уонна оскуолалар салайааччылара учууталлары, төрөппүттэри уонна общественноһы кытта үлэни эрэйэр курдук үчүгэйдик тэрийбэтэхтэрин түмүгэ буолар.

Буолан аастыт оройуон учууталларын атырдьах ыйдаабы мунньахтара балачча үрдүк таһымнаахтык ыытылынна. Бу мунньахха оройуон учууталлара үөрэх-иитии үлэтигэр баар итэҕэстэри туоратарга кэҥэтиллэр кэпсэттилэр. Учууталлар Бүтүн Союзтаабы съезтэриэн туруоруллубут соруктары программа быһыытынан ылыннылар.

СССР Верховный суутун байыаннай коллегиятын 1960 сыл атырдьах ыйын 19 күнүнээҕи мунньаҕа

17 чаас 30 мүнүүтэҕэ председателлээччи — СССР Верховнай суутун байыаннай коллегиятын председателэ юстиция генерал-лейтенана В. В. Борисоглебскай Америка үс-түүн - летчига Френсис Г. Пауэрс холуобунай дьыалатыгар бириҥгэбэри аҕыс ыйынан.

СССР Верховнай суутун байыаннай коллегията Френсис Г. Пауэрсы СССР Союһун „Государственнай буруйу оҥоруулларга холуобунай эппиэтти сүгүү туһунан“ сокуонун 2 ыстатыйатыгар көрүллүбүт буруйу оҥоруулга буруйдаабынан аахта уонна кинини бастакы үс сылын хаайыыга олордуунан боруостатан туран 10 сыл көҥүлүн быһарга бириҥгэбэрдээтэ.

(ССТА).

АТЫРДЬАХ ЫЙЫНААҔЫ МУННЬАХХА

Оройуон учууталларын атырдьах ыйынаабы мунньахтарын кыттыылаахтара учууталлар Бүтүн Россияталаҕы съезтэрин түмүгүн уонна оройуон учууталларын, общественноһын соруктарын туһунан ССКП райкомун бастакы секретаря табаарыс **Веревкин М. П.** оҥорбут дакылаатынан кэпсэтиилэргэ 17 киһи тыл этиилэр.

Биһиги бүгүнүгү нүөмэрбитигэр сорох тыл этиилэри кылгатан бэчээттиибит.

Дакылаатка кэпсэтиилэр уонна дакылаатчык түмүк тылын кэннитэн мунньах кыттыылаахтара үөрэх-иитии үлэтин тупсараргa туһаайыллыбыт ууруораабы ылылар.

Эйик оскуолатыгар

Таб. Захаров Г. В. *этиититтэн*

Биһиги начаалынай-иитиигэр суол-иис күүмэҕэйинэн, ас-таҥас уонна оскуолаҕа наадыыах табаардар, матырыйаалдар мөлтөхтүк бырааҕыллаллар. Сайаапка оҥоһуллубутун үрдүнэн биһиги оскуолабытыгар учебниктар кэлбэттэр.

Начаалынай оскуола ремонун колхоз ыытар, онон ремонт үчүгэйдик ыытыллыбыт буолуохтаах. Оскуола уокка оттор маһынан урукку сыллардаабар балачча хааччылынна.

Учууталлар биһиги культурнай-маассабай үлэни ыытар, төрөппүттэри кытта ыкса сибээһи олохтуур буоллахпытына эрэ үөрэх-иитии үлэтин тупсарыахпыт.

Биһиэхэ көкө наада

Таб. Николаев А. Д. *этиититтэн*

Дьэлиндээ 5-с уонна 6-с кылаастарга саҥа кэлбит учууталлар үчүгэйдик үлэлиэхтэрэ диэн эрэнэбин.

Биһиэхэ 40-ча оҕолоох детсад үлэлиир, ол гынан баран бу детсадка сөптөөх кадр суох. Оройуон салайааччылара Дьэлиндэ оскуолатыгар, детсадка кадрынан хааччыйарга көмөлөһөллөрө наада.

Орто оскуолаҕа биһиги колхозпут уокка оттор маһы киллэрнитэ мөлтөҕөр критика сөпкө оҥоһулунна. Быйыл сайын уокка оттор маһы эмиэ мөлтөхтүк бэлэмнээтибит, онон эбии күүһү бырааҕан мас бэлэмин күүһүрдэр дьаһалы ылыахпыт.

Эппиэтинэһи үрдэтиэххэ

Таб. Жирков Н. Н. *этиититтэн*

Биһиги оҕону иитиигэ төрөппүттэр эппиэтинэстээх буолуулларыгар көрдөбүлү мөлтөхтүк туруорабыт. Оҕону куһаҕаннык, түктэритик иитэр төрөппүттэри эппиэтинэскэ тардыыны, общественность дьүүлүгэр туруорууну практикалыы иликпит.

Политехническай үөрэҕи тэрийэн биһиги оҕолору араас специальноһы баһылыылларыгар үөрэтэр соруктаахпыт. Маныаха үөрэтэр кадрдарбыт суохтара мэһэйинэн буолар.

Ыкса сибээстэһэн үлэлиэххэ

Таб. Иванов А. С. *этиититтэн*

Биһиги төрөппүттэр комитеттарын чилиэннэрэ этиллибитин курдук куһаҕаннык үлэлээтибит. Төрөппүттэр комитеттара уонна учууталлар төрөппүттэри кытта ыкса сибээһэ суохтук үлэлиибит, ол иһин үөрэх-иитии үлэтигэр итэҕэстэрбит туораттыллан испэттэр.

Төрөппүттэр комитеттарын сорох чилиэннэрэ үөрэх-иитии үлэтигэр көмөлөһөр кыаҕа суох дьоннор сүүмэрдэнэн хаалбыттар, онон комитет сорох чилиэннэрин саҥа сүүмэрдиэххэ наада.

Көрдөбүлү күүһүрдүөххэ

Таб. Вахрушева О. П. *этиититтэн*

Биһиги оскуолабытыгар нуучча тылыгар үөрэҕи билии, ордук 5-с кылааска мөлтөх.

Учуутал үөрэнээччитигэр „2“ сыананы туруорар буоллаҕына, ол аата бэйэтигэр „2“ сыананы туруорар. Онон учуутал уруокка бэлэмнээх кэлэригэр көрдөбүлү күүһүрдүөххэ. Учуутал үүнэр көлүөнэни иитээччи буоларынан, кини уруок хас биирдии этабын үчүгэйдик толкуйдуох тустаах.

Төрөппүттэри кытта үлэлиэххэ

Таб. Николаева А. Н. *этиититтэн*

Ыраах учааскаларга, стадаларга үлэлиир төрөппүттэри кытта сибээстэһии суох диэххэ сөп. Ол түмүгэр оҕолор үөрэхтэ хойутаан киирэллэр, сорох үөрэнэр саастаах оҕолор үөрэх таһыгар хаалларыллаллар.

Ордук улахан болҕомтону үөрэнэр тулаайах оҕолорго ууруохха наада. Оттон аастыт өттүгэр болҕомто суоҕунан тулаайах оҕолор үөрэхтэн уурайан хаалаллар.

Билиини үрдэтиэххэ

Таб. Васильева А. Н. *этиититтэн*

Үөрэнээччилэр нуучча тылыгар, математикаҕа предметтэри билиилэрэ намыһах. Орто оскуолаҕа 56 оҕо нуучча тылын, 46 оҕо математика предметтэрин куһаҕаннык билэллэр.

Үгүс учууталлар үөрэхтэригэр куһаҕаннык үөрэнэр оҕолору кытта адьас ситэтэ суохтук үлэлииллэр.

Эбэһээтэлистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

Эбэһээтэлистибэни толорууга

„Ээйик“ колхоз колхозтаахтара семилетка иккис сылын сорудахтарын толорор уонна аһары толорор иннигэр үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэни ылынан үлэлииллэр.

Колхоз тэрилтэ-хаһаайыстыба өттүнэн сайдыытын сүрүн салаата—таба иитиитэ үчүгэй туруктаах диэн сыаналыахха сөп. Ол курдук таба иитиитин былаана 131,7 бырыһыан туолан иһэр. Хас сүүстүү ийэ табаттан 93,6 тугут ылылынна, улахан таба 99,4 бырыһыана тыыннаах иитилиннэ. Ааспыт сылларга тэҥнээтэххэ таба сыала суох ороскуота 50 бырыһыан аччатылынна, оттон тугут дьыалабыай тахсыыта 2,6 бырыһыан үрдэтилиннэ.

Ынах сүөһү иитиитин былаана 127 бырыһыан толорулунна. Ньирэй дьыалабыай тахсыыта 81,1 бырыһыан, улахан сүөһү иитиитэ 99,1 бырыһыан буолан ааспыт сыллааҕар балай эмэ үрдүк көрдөрүү ситиһилиннэ.

Ынахтан үүтү ыан ылыы былаана 116 бырыһыан туолан иһэр. Ферма үрдүнэн, ааспыт сыл бу кэмигэр тэҥнээтэххэ, биирдии ынахтан 198 килограмм үүт ордук ыанна. Ыанньыксыттар Андреева Е. П. сыл аҥарыгар хас биирдии ынахтан 645 килограмм, Иванова А. П. 445 килограмм үүтү ыатылар.

Колхозтаахтары олохсутууга үлэ балаччатык барар диэххэ сөп. Быйыл былаанҥа 2 колхозтаах дьиэтэ, 1 икки квартиралаах райсовет дьиэтэ тутуллаллара, дьиэлэр сарайданаллара көрүллүбүтэ. Оттон билигин тутуллуохтаах дьиэлэр өһүөлэрэ түһэрилиннэ.

Оскуола, кулууп, 3 колхозтаах дьиэлэрэ сарайданнылар. Итини таһынан былаанҥа көрүллүбэтэх колхозтаахтар дьиэлэрин, почта отделениетын кэҥэтиигэ үлэлэр ыытыллаллар, 60 сүөһү киирэр хотоно тутуллар.

Сүөһү аһылыгын бэлэмнээһиҥҥэ үлэ куһаҕана суохтук тэрилиннэ. 463 тонна от оттонуохтаах буоллаҕына толору бэлэмнэнэр кыаҕырда. Охсуллуохтаах сир толору охсулунна. Бу күннэргэ от куурарын күүтэн көбиһиигэ үлэ ыытылла турар.

Бэрт кылгастык да буолар ыытыллыбыт үлэ салааларыгар ситиһнилэр баалларын сэргэ эбэһээтэлистибэ туолуутун атахтыыр итэҕэстэр-быһаҕастар өссө да бааллар.

Колхоз хаһаайыстыбатын биир барыыстаах салаатынан буолан туран элбэх дохуоту киллэриэхтээх клеткаҕа кыылы иитии үлэтэ олус мөлтөх. Итини былаан быһыытынан хас биирдии кырымахтаах хара саһылтан 3 оҕону ылар оннугар 2,36 оҕону эрэ ылыллыбыта туоһулуур.

Колхозка 10 тыһыынча кирпииччэ бэлэмнэниэхтээҕиттэн 3 тыһыынча кэриҥэ эрэ кирпииччэ бэлэмнэннэ. Кыыл тайах бултааһыныгар үлэ кыайан тэриллибэтэ. 12 тонна балыктан 8 тонна эрэ бултанна, оттон 6 тонна эт булуллуохтааҕыттан 2 эрэ тонна эт бултанна.

Итинтэн көстөрүн курдук эбэһээтэлистибэ сорох пууннара толоруллубат кутталлаахтар. Ол эбэтэр бу хаалбыт кэмнэ үчүгэй тэрийэр үлэ, боччумнаах салалта баар буолара колхоз бырабылыанньатыттан уонна партийнай тэрилтэттэн эрэйиллэр.

Кыыл, тайах, балык бултааһыныгар эбии бригээдэлэри анаан былаан туолуутун хааччыйыллыахтаах. Үүт ыама күһүн тосту намтааһынын суох оҥорор иннитэн сүөһүнү кэнчээригэ, оттон күһүн синлэһинэн аһатыыны олохтуурга партийнай тэрилтэ этиитэ олоххо киирэрэ наада.

Эбэһээтэлистибэ туолуутун ый ахсын түмүктээн колхозтаахтарга билиһиннэрэн иһин, кинилэр боччумнаах соруктарын чуолкайдык билэр уонна тэриллиилээх буолуулара эбэһээтэлистибэ туолуутугар кырата суох төһүүнэн буолуоҕа.

„Сардаҥа“ корр.

—оОо—

Специалистары кытта көрсүһүү

Соторутааҕыта биһиги ороруоммутугар үлэлии кэлбит саҥа, эдэр специалистары кытта көрсүһүү буолла. Көрсүһүүгэ комсомол ороруоннааҕы комитетын секретара таб. Иванов ороруон олоҕун туһунан кэпсээтэ.

ИНДОНЕЗИЯҔА

Индигирдээҕи хайа-промышленнай управление кылаабынай геолога Е. Н. Урусов быйыл муус устар уонна ыам ыйдарыгар Азия дойдуларыгар туристическай айаҥна сырытта. Биһиги бүгүҥҥү нүөмэрбитигэр кини суоллааҕы очеркаларын сериятыттан Индонезияҕа диэн очеркатын бэчээттиибит.

Шанхайтан Джакартаҕа диэри суолбут кэккэ событиелардаах. Бастакынан, биһиги бэйэбит сырыыбытыгар аат биэрдибит—“Эйэ уонна доҕордоһуу рейса“ диэн. Итини кыраныысса тас өттүнээҕи государстволарга сылдьыыбыт кэминээҕи быһыы-майгы хайдах буолан испитэ бигэргэтэр. Япония уонна Китай портарыгар ороруоттары кытта, профсоюзнай тэрилтэлэр, интеллигенция представителлэрин кытта көрсүһүүлэрбит, биһиги бары хардарыта санаабытын атастаһыыбыт ороруоттар икки ардыларынааҕы доҕордоһууну уонна сибээһи бөҕөргөтүүгэ уопсай санаабытын уонна дьулуурбутун өйдүүрбүтүн эрэ туоһулуулар. Иккиһинэн, биһиги коллективпыт үлэһиттэр бүтүн аан дойду үрдүнэн биир санааланыыларын күүн—ыам ыйын 1 күүн бэлиэтээбитэ. Ол кэннитэн, ыам ыйын 2 күнэ ураты күүнэн буолбута, биһиги экваторы ааспыпыт. Хас биирдии турист, биһиги теплоходпыт ханна баарын туһунан радионан аналлаах иһитиннэрии кэннитэн, бэйэтин дневнигэр суруйбута: „0 кыраадыс 00 мүнүүтэҕэ хотугу кэтирээһини уонна 108 кыраадыс 13 мүнүүтэҕэ илиҥҥи усталаһыны—экваторы аһабыт“.

Билигин Джакарта порт бухтатыгар киирэн иһэр урукку сарсыардабытыгар төннүөҕүҥ. Маршруппут ити саамай соҕуруу точкатыгар тугу эрэ дьиктини көрөр баҕалаах буолан, фотоаппаратынан хааччынан баран, теплоход үрдүгэр испиппит. Биһиги бэрт ыраахтан сарсыардааҥы буруоҕа куорат уоттарын көрбүппүт. Баран иһэн хаҥас уонна уҥа өттүбүтүгэр балыксыттар олорор сирдэрин көрбүппүт. Биһиги Яванскай муора толору уулааҕар ааспыппыт. Яванскай муора орто диринҥэ 45 метргэ тэҥнэһэр. Теплоход айаныы бытаарта, лоцман эрэ билэр фарватерынан баран истэ.

Бухта воротатын аастыбыт. Биһигини буксирнай катердар көрүстүлэр уонна теплоход тохтуур миэстэтигэр илтилэр. Портка тыас-уус суоҕа. Көрсүһээччилэр ахсааннарыгар посольствоттан уонна Советскай-Индонезийскай общество представителлэриттэн хас эмэ киһи баар. Ол эрээри туохтааҕар да ордук биһиги болҕомтобутун полиция үлэһиттэрэ тартылар. Хойут билбиппит дойдуга байыаннай балаһыанньа хаалларыллыбыт. Сотору буолаат теплоходка порт рабочайдарын бөлөҕө тийэн кэллэ, биһиги кинилэри кытта сэргэхсийэн туран бэсиэдэлэстибит. Кинилэр маҥнайгы советскай бэлэхтэри ыллылар. Нуучча бөппүрүөскэтин астынан туран тартылар. Аҕыйах мүнүүтэнэн биһиги биэрэккэ таҕыстыбыт. Биһигини автобустар күүппүттэр, сотору буолаат Джакарта уулуссаларынан айаннаатыбыт. Биһиги куораты кытта билсистибит, тоҕус автобуһунан сыыппыбыт. Ордук үчүгэй миэстэлэргэ тохтотолоон ыллыбыт, фотопленкаҕа уһуллубут. Куорат олоҕун кытта билсиһэр тохтобулларбыт 15—20 мүнүүтэ уһуннааҕа.

Промышленность улахан өттүн өссө да чаһынай сектор ылар; бөдөҥ производствоны араас компаниялар бас билэллэр. Билигин Индонезийскай правительство национальнай ыарахан промышленноһы, ону сэргэ тыа хаһаайыстыбатын кэккэ салааларын тэрийиигэ улахан дьаһалы олоххо киллэрэр. Дойдуга өссө да үлэтэ суохтар бааллар, кинилэр ахсааннара 5 мөлүйүөнҥэ чугаһыыр киһи.

Куорат уһук сирдэрин олохтоохторо намыһах, табыгаһа суох дьиэлэргэ олороллор.

Эбиэт кэнниттэн ресторан хаһаайыннара сайыҥҥы площадкаҕа советскай туристарга национальнай үҥкүүлэр цикллэриттэн концерт тэрийбиттэрэ. Итини көрүү икки чаас устата барбыта.

Үҥкүүһүттэр национальнай көстүүмнэрэ ахсаанын уонна өҥүн өттүнэн сатабыллаахтык толоруллуттар. Үҥкүү киэргэлин кылгастык кыайан сурулларбат. Кэнники билбиппит үҥкүүнү идэтийбит үҥкүүһүттэр толорбуттар. Национальнай оркестрдара—гамелан 6 киһилээх. Оонньуур инструменнарынан гонгалар, барабаннар, металлическай трещоткалар туттуллубуттара.

Национальнай инструменнар оркестрдара, онтон джаз-оркестр уонна биһиги музыканнарбыт холбоһуулара „Подмосковные вечера“ уонна „Катюша“ диэн ырыалары толорбуттара.

Сарсыныгар Богорга баран иһэн, биһиги Индонезия национальнай геройдарын кладбищетыгар тохтоон аастыбыт. Өлбүт геройдарга иэспитин биэрэн баран, ботаническай садка барбыппыт.

Төннөрбүтүгэр сэлиэнньэлэргэ, рабочай квартталларга сылдьан нэһилиэнньэ олоҕун, хаһаайыстыбатын кытта билсистибит. Олохтоохторо олус үөрэн-көтөн көрүстүлэр, кинилэргэ киирэ сылдьарга көрдөстүлэр. Дьиэлэрэ биир-икки хостоох, боростуойдук хомуллубут буолар. Бананнар, араас мастар, кокосовай пальмалар хойуутук үүнэр буолан, дьиэлэрэ уулуссаттан үчүгэйдик көстүбэттэр.

Биһиги кылгас бириэмэ устата индонезийскай ороруот олоҕун сорох өрүттэрин, дойду климатическай усулуобуйатын, үүнээйитин кытта билсистибит.

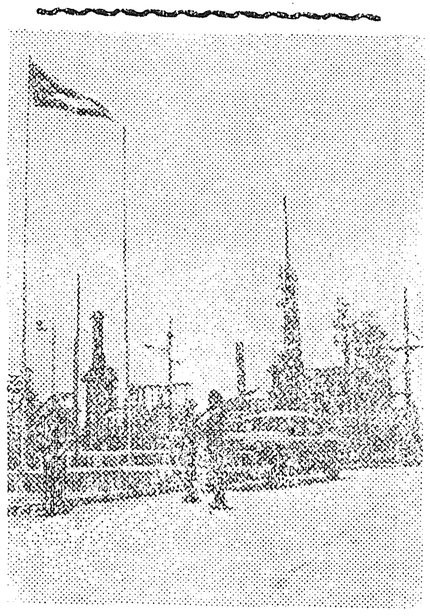

КУБА. Соторутааҕыта премьер-министр Кастро Куба территориятыгар баар атын дойдулар неби оҥорор предприятиелара кубинскай правительство хонтуруолугар киирэллэрин туһунан декреткэ илии баттаата. Ити декрет Куба кыраныысса тас өттүттэн ылар неби оҥорортон аккаастаммыт АХШ уонна Англия монополияларын сабатаастарын таһаарбат иһин ылылынна.

Снимокка: народнай милиция байыастара—предприятие рабочайдара—Гаваннаҕа „Эссо стандарт ойл“ компания заводугар.

Редактор
И. И. БУДИЩЕВ.

Редакция уонна типография аадырыһа: Саха АССР, Өлөнүөк сэлиэнньэтэ. Октябрьскай уулусса 15 №-рэ.

Заказ № 70 Оленекская районная типография. Тираж 400